

SOVYET RUSYA'DA SAVAŞTAN SONRA TÜRKOLOJİ ÇALIŞMALARI

TALÂT TEKİN

Rusya'da Sovyetler devrindeki türkoloji çalışmaları hususiyle İkinci Dünya Savaşından sonra bir canlılık göstermiş, büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Bu hızlanışın başlıca âmilleri, şüphe yok ki, Rus türkolojisinin uzun bir geçmişe sahip bulunuşu ve SSCB'de dil incelemelerine, hususiyle Türk lehçeleri araştırmalarına son zamanlarda verilen ehemmiyet olmuştur. Gerçekten bugün Rusya'da türkoloji tetkikleri ile uğraşan çeşitli kurumlar ve ilim merkezleri vardır. SSCB İlimler Akademisine bağlı Dilcilik Enstitüsü (*İnstitut yazıkoznaniya*) ile yine aynı akademiye bağlı Şarkiyat Enstitüsü (*İnstitut vostokovedeniya*) bu kurumların başında gelir. Moskova'da bulunan bu iki enstitünün Türk Dilleri şubelerinde çoğu milletler arası şöhrete sahip Sovyet türkologları, belli bir plân ve program gereğince, yaşıyan Türk lehçeleri üzerinde çalışmaktadırlar. Ayrıca Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, vb. gibi Sovyet Cumhuriyetlerinin baş şehirlerinde, İlimler Akademisi Dil ve Edebiyat Enstitülerince, mahallî lehçeler üzerinde dikkate değer inceleme ve araştırmalar yayımlanmaktadır. Nihayet bütün bu araştırma ve incelemelere üniversitelerdeki tabii çalışmaları da katmak lâzımdır. Bilindiği gibi, Rusya'daki üniversitelerin birçoğunda türkoloji kürsüleri vardır. Bu üniversitelerde Türk dili ve lehçeleri konusunda her yıl belki Türkiye üniversitelerindekilerden çok mezuniyet ve doktorluk tezi müdafaa edilmektedir. Sovyet türkolojisinde son zamanlarda göze çarpan ilerlemenin bir sebebi de, şüphesiz ki, ana dili Türk lehçelerinden biri olan genç dilcilerin yetişmiş ve çalışma alanı olarak türkolojiyi seçmiş bulunmalarıdır.

Sovyet türkolojisinin Savaş sonrası verimlerini daha çok bugünkü Türk lehçe ve şiveleri üzerindeki araştırmalar teşkil etmektedir. Yaşıyan lehçelerin incelenmesi esasen Rus türkolojisinin bir geleneğidir. Bu gelenek de, şüphesiz ki, Türk halklarının büyük bir kısmının SSCB sınırları içinde bulunmasından doğmuştur. Sovyet türkologları yaşıyan Türk lehçe ve şivelerine ait dil malzemesini ülkelerinde kolaylıkla ve bol miktarda elde etmek imkânına sahiptirler.

Lehçeler üzerindeki araştırma ve incelemelerin çokluğuna karşılık Eski Türkçe ve tarihî Türk lehçeleri alanlarındaki büyük boşluk derhal göze çarpmaktadır. Gerçekten bu konulardaki çalışmalar S. Y. Malov'un eski Türk yazıtları hakkındaki iki eseri ile birkaç makaleye, bir de A. N. Kononov'un *Şecere-i Terâkime* yayımına inhisar ediyor. Eski Türkçe ile tarihî Türk lehçeleri incelemelerinin ihmal edilmesi, kanaatimizce, Sovyet türkologlarının bugünkü lehçeleri lâyıkiyle kavrayabilmelerini güçleştirmekte, yaşıyan lehçelerle Eski Türkçe arasında bağ kurabilme yeteneğinden kendilerini mahrum kılmaktadır. Bilindiği gibi, yüzdeki dil hâdiselerinin sebeplerinden çoğu derinliklerde yatar. Tarihî gramer bilgisi kıt olan bir dilci incelediği lehçenin hususiyetlerini doğru olarak tesbitte güçlükler çeker, hele etimolojik izah denemelerinde çok kere büyük yanlışlıklara düşer. En ünlü türkologların eserlerinde bile, bazan, son derece yanlış etimolojik izahlara raslıyoruz. Bu şaşırıcı durum, şüphesiz ki, bilgi eksikliğinden çok Sovyet türkologlarının yetişme tarzlarından ve takip ettikleri metodun yetersizliğinden ileri gelmektedir.

Gerçekten Sovyet türkologları karşılaştırmalı dil bilgisi metodlarına pek az iltifat ediyorlar. Hele tarihî gramer araştırmalarının sonuçlarından faydalanmağı çok ihmal ediyorlar. Bu durum belki de ülkelerinde politik gayelerle ortaya atılmış dil teorilerinin hâlâ hâkim bulunmasından ileri geliyor. Onlar Eski Türkçeyi ve öbür tarihî Türk yazı dillerini ölü ve bugünkü Türk lehçelerinden tamamiyle farklı birer dil olarak kabul ediyor, Eski Türkçe ile yaşıyan lehçeler arasında herhangi bir irtibat kurmayı pek düşünmüyorlar. Halbuki bugün, Yakutça ve Çuvaşça hariç tutulursa, Türk lehçelerindeki bütün gramatikal hususiyetler Eski Türkçenin sahip bulunduğumuz dil malzemesi ile kolayca izah edilebilir. Eski Türkçe ölü ve ayrı bir Türk dili değil, başta Türkiye Türkçesi olmak üzere bütün öbür Türk lehçelerini geçmişte birleştiren bir ana dil, ana Türkçedir. Uygur, Hakaniye, Harezmi, Kıpçak, Oğuz, Çağatay, vb. gibi tarihî yazı dilleri de bugünkü lehçelerin ayırıcı bazı hususiyetlerini hafif veya yoğun temayüller halinde ihtiva eden eski lehçelerdir.

Sovyet türkologları bugünkü Türk lehçelerini *Azerbaycan dili*, *Türkmen dili*, *Özbek dili*, vb. diye adlandırmakla bunlar arasındaki ayrılıkları da fazla mübalâğa etmiş oluyorlar. Bunlar, Yakutça ile Çuvaşça hariç, dil (*yazık*) değil, lehçe (*nareçiyeye*)'dirler; bir dilin, Türkçenin lehçeleridirler. Bunlar arasında hususî surette öğrenilmedikçe anla-

şılamıyacak derecede büyük ayrılıklar yoktur. Hele Türkiye Türkçesi, Azerî ve Türkmen Türkçeleri gibi bir ana lehçeden çıkmış olanlar arasındaki ayrılıklara lehçe farkı bile denilemez. Sovyet türkologları, topladığı zengin dil malzemesine dayanarak Türk lehçelerinin karşılaştırmalı bir sözlüğünü meydana getirmiş olan türkoloji ilminin kurucusu W. Radloff'un, bu eserine "*Opit slovarya tyurkskih nareçiy = Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*" adını vermesinin bir sebebi bulunduğunu unutmamalıdır. Tek dileğimiz, Sovyet türkologlarının, lehçe tetkikleri kadar karşılaştırmalı ve tarihî dil araştırmalarına da ehemmiyet vererek, Türk lehçeleri arasındaki ayrılıkların gerçekte dil ayrılığı olmadığını bizzat görmeleridir.

Aşağıda bir bibliyografya denemesi veriyoruz¹. SSCB'de Savaş sonundan bugüne kadar yayımlanmış rusça ve türkçe (Azerî, Türkmen, Özbek, vb. lehçelerde) tetkiklerin hepsini ihtiva etmek gayesi ile hazırlanmış olan bu liste, hemen söyliyelim ki, eksiksiz değildir. Hususiyle türkçe yayınlar arasında göremediğimiz veya haberdar olmadığımız başka değerli inceleme ve araştırmalar bulunduğu muhakkaktır. Bibliyografyanın eksikliklerini daha iyi görecek olan Sovyet türkologlarının bunu hoşgörülükle karşılayacaklarını umuyoruz. Yazımıza son verirken, değerli araştırma ve incelemeleri ile Türk lehçeleri hakkındaki bilgilerimizin artmasını sağlıyan ve türkoloji ilminin gelişmesine büyük yardımları dokunan Sovyet türkologlarına teşekkür etmeyi ödenmesi gerekli bir borç saydığımızı bildiririz.

E S K İ T Ü R K Ç E

1. S. Y. MALOV, *Pamyatniki drevnetyurkskoy pismennosti* (= Eski Türk yazı anıtları). Tekstı i issledovaniya. (Akademiya Nauk SSSR—İnstitut yazıkoznaniya). Moskva — Leningrad, 1951. 452 s.

[Eski Türk edebiyatı anıtlarından seçilmiş metinleri ve bunlar üzerindeki dil tetkiklerini ihtiva eden bu eser başlıca dört bölümdür: 1. Runik harfli anıtlar (Kül tigin, Tonyukuk anıtları, Talas yazıtı, İrk

¹ Bu bibliyografya denemesinin hazırlanmasında Sovyet türkologlarının VIII. Türk Dil Kurultayında (1—5 Temmuz 1957, Ankara) ve Genel Yazmanımızın Rusya gezisinde (8 — 24 Aralık 1958) Dil Kurumu kitaplığına armağan etmek lûtfunda buldukları eserlerle "*Bibliografiçeskiy ukazatel' literaturı po yazıkoznaniyu izdannoy v SSSR s 1918 po 1957 god*" (İzdatelstvo Akademii Nauk SSSR, Moskva 1958)'den faydalanılmıştır.

bitig, vb.), ss. 11-92; 2. Uygur alfabesi ile yazılmış anıtlar, ss. 94-218; 3. Arap alfabesi ile yazılmış anıtlar (Kutadgu bilig, Divanü lûgat-it-türk, Atebet-ül-hakayık, Rabguzi), ss. 221-350; 4. Sözlük, ss. 351-444] ².

2. S. Y. MALOV, *Yeniseyskaya pismennost tyurkov* (= Türklerin Yenisey yazıtları). Tekstı i perevodi. (Akademiya Nauk — İstitut yazıkoznaniya). Moskva—Leningrad, 1952. 115 s. ³

3. A. N. BERNŞTAM, *Noviye drevnetyurkskiye i kitayskiye epigrafiçeskiye nahodki* (=Yeni eski türkçe ve çince epigrafik buluntular) [Epigrafika Vostoka XII, 1958. ss. 67-70].

4. E. TENİŞEV, *Runiçeskaya nadpis na utese r. Çarışa (Altay)* (=Çarış bölgesinde bulunan runik harfli yazıt) [Epigrafika Vostoka, XII, 1958, ss. 62-66].

ÇAĞATAY TÜRKÇESİ

5. A. N. KONONOV, *Rodoslovnaya Turkmen, soçineniye Abu-l-Gazi, hana hivinskogo* (= Türkmen şeceresi, Hive hanı Ebu-l-gazi'nin eseri). (Akademiya Nauk SSSR—İstitut Vostokovedeniya). Moskva-Leningrad, 1958. 190 + 94 s.

(Şecere-i Terâkime'nin tenkitli yayını olan bu eser şu bölümlerden ibarettir: Ön söz, ss. 7-32; Şecere-i Terâkime'nin rusça tercümesi, ss. 35-78; Notlar, ss. 79-105; Şahıs ve yer adları fihristi, ss. 106-112; Gramer, ss. 115-176; Ekler indeksi, ss. 177-180; Bibliyografya, ss. 181-190; Arap harfli metin, ss. 1-80; İndeks, ss. 81-94).

BUGÜNKÜ TÜRK LEHÇELERİ

6. *Belek (podarok) S. Y. Malovu* (= S. Y. Malov armağanı). (Kırg. filial AN SSSR. İstitut yazıka, literaturı i istorii). Frunze, 1946. 71 s.

[İçindeki makalelerden bazıları: İ. A. BATMANOV, *Sluçai sohrane-niya "b" pered nosovim soglasnim v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde burun konsonu önünde b'nin muhafazası hâdisesi), s. 17-19; A. K. BOROVKOV, *K harakteristike uzbekskih "umlautnih" ili "uygurizovannih" govorov* (= "Umlaut"lu veya "uygurcalanmış" Özbek şive-

² Bu eser hakkında daha fazla bilgi edinmek için bkz. Abdülkadir İnan, *Tür:so oji üzerine yeni eserler* [Türk Dili, c. III, s. 25 (1 Ekim 1953), s. 5-8].

³ Bu eser için bkz. Abdülkadir İnan, "Türklerin Yenisey yazıtları" [Türk Dili, s. III, s. 27 (1 Aralık 1953), s. 123-124].

lerinin karakteristiği hakkında), s. 29-30; A. G. GULYAMOV, *O sufikse "daş" v uzbekskom yazıke* (= Özbek dilinde *daş* eki), s. 31-34; A. N. KONONOV, *O sintaksiçeskih funktsiyah formi "teyin-tiyin"* (= *teyin-tiyin* şekillerinin söz dizimindeki rolleri hakkında), s. 44-46; Y. İ. UBRYATOVA, *Affiks obladaniya "-laah" yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde *-laah* mülkiyet eki). s. 60-65].

7. A. P. POTSELUYEVSKIY, *K voprosu o proishojdenii formi nastoyaşçego vremeni v tyurkskih yazıkah yugo-zapadnoy gruppi* (= Güney-Batı grupundan Türk dillerindeki şimdiki zaman şeklinin menşei meselesi hakkında). (Aşhab. gos. ped. in-t im. M. Gorkogo. Zaoçn. otd-niye). Aşkat, 1948. 27 s.

8. *Tyurkologiçeskiy sbornik. 1.* (= Türkoloji dergisi, 1.). (AN SSSR. Otd-niye lit-rı i yazıka). Moskva—Leningrad, 1951. 184 s.

[İçindeki yazılar: M. B. BALAKAYEV, *O kombinirovannom upravlenii pryamogo dopolneniya v kazaskom yazıke* (= Kazak dilinde düz tümlecın kombine kullanılışı hakkında), s. 43-47; P. P. BARAŞKOV, *Nekotoriye svoystva yakutskih soglasnih* (= Yakutçadaki konsonların bazı nitelikleri), s. 48-47; N. A. BASKAKOV, *Liçniye i liçno-prityajatelniye mestoimeniya v karakalpkskom yazıke* (= Karakalpak dilinde şahıs ve şahıs-mülkiyet zamirleri), s. 55-67; A. K. BOROVKOV, *İz materialov dlya istorii turetskogo yazıka* (= Türk dili tarihi için malzemeler), s. 73-79; N. S. GRİGORYEV, *O zakonomernosti vipadeniya koneçnogo "-y" v glagolnih osnovah yakutskogo yazıka* (= Yakut dilinde fiil köklerindeki son *-y*'nin düşmesi kanunu hakkında), s. 80-84; A. İ. İSKAKOV, *O podrajatelnih slovah v kazahhkom yazıke* (= Kazak dilinde taklidî kelimeler), s. 103-111; A. N. KONONOV, *Proishojdeniye proşedşego kategoriçeskogo vremeni v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde kesin geçmiş zamanın menşei), s. 112-119; G. A. NİKİFOROV, *O znaçenii affiksa "-lar" v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde *-lar* ekinin mânası hakkında), s. 136-142; V. V. REŞETOV, *Ob odnom uzbekskom padeje* (= Özbekçede isim hallerinden biri hakkında), s. 176-183].

9. *Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu k yego semidesyatipyatiletiyu.* (= Akademi üyesi Vladimir Aleksandroviç Gordlevskiy'nin yetmiş beşinci doğum yılı dolayısıyla). Sbornik statey. (AN SSSR. Otd-niye lit-rı i yazıka). Moskva, 1953. 344 s.

[İçindeki yazılardan bazıları: V. D. ARAKİN, *Ruskiye zaimstvovanniye slova v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde Rusçadan alınma kelimeler), s. 25-34; N. K. BASKAKOV, *K voprosu o proishojdenii*

uslovnoy formi na "-sa/-se" v tyurkskih yazıkağ (= Türk dillerinde şart şekli -sa/-se'nin menşei meselesi), s. 35-62; A. G. GULYAMOV, *K nekotorım voprosam affiksatsii v uzbekskom yazıke* (= Özbek dilinde bazı ekleme meseleleri hakkında), s. 98-107; A. İ. İNKİJEKOVA-GREKUL, *Priçastiya v ĥakasskom yazıke* (= Hakas dilinde partisipler), s. 108-123; F. G. İŞĤAKOV, *Nekotorıye predpolojeniya o proisĥojdenii koneçnih "t" i "d" v slovağ "ast, üst, ald, art" i t.p.* (=ast, üst, ald, art vb. kelimelerde son t ve d'nin menşei hakkında bazı faraziyeler), s. 124-136; A. N. KONONOV, *O soyuznom slove "diye" v turetskom yazıke* (= Türkiye Türkçesindeki diye bağlayıcısı hakkında), s. 137-144; P. İ. KUZNETSOV, *Uslovnoye nakloneniye v turetstom yazıke* (= Türkiye Türkçesinde şart kipi), s. 155-162; K. M. LYUBİMOV, *O nastoyaşçembuduşçem vremeni v turetskom yazıke* (= Türkiye Türkçesinde geniş zaman kipi hakkında), s. 163-167; S. S. MAYZEL, *Kategoriya definitnosti v turetskom yazıke* (= Türkiye Türkçesinde belirlilik kategorisi), s. 168-186; V. V. REŞETOV, *O namangenskom govore uzbekskogo yazıka* (= Özbek dilinin Namangan ağzı hakkında), s. 216-230; B. A. SEREBRENNİKOV, *İzoglossniye yavleniya çuvaşskogo i mariyskogo yazıkov* (= Çuvaş ve Çeremis dillerinde izogloslar), s. 231-242; Y. İ. UBRYATOVA, *Slujebnoye slovo "kiene" v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde kiene edatı), s. 279-291; K. K. YUDAĤİN, *O kirgizskom termine "akın"* (= Kırgızca akın kelimesi hakkında), s. 324-328].

10. *İssledovaniya po sravnitelnoy grammatike tyurkskih yazıkov* (= Türk dillerinin karşılaştırmalı grameri üzerine araştırmalar). Pod. obşç. red. N. K. DMİTRİYEV. Ç. 1. Fonetika. (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1955. 336 s. ⁴

[İçindeki makaleler: E. V. SEVORTYAN, *Materialı k sravnitelnoy fonetike turetskogo, azerbaydjanskogo i uzbekskogo literaturnıñ yazıkov* (= Türk, Azerbaycan ve Özbek dillerinin karşılaştırmalı fonetiği için malzemeler), s. 13-52; F. G. İŞĤAKOV, *Obşçaya ĥarakteristika tyurkskogo vokalizma* (= Türk dilleri vokalizminin umumi karakteristiği), s. 53-59; F. G. İŞĤAKOV, *Ĥarakteristika otdelnih glasnih sovremennih tyurkskih yazıkov* (= Çağdaş Türk dillerindeki bazı vokallerin karakteristiği), 60-114; N. K. DMİTRİYEV, *Çeredovaniye glasnih zadnego i perednego ryada v odnom i tom je korne otdelnih tyurkskih yazıkov* (=

⁴ Bu eser için bkz. Abdülkadir İnan, *Türk dillerinin karşılaştırmalı grameri üzerine araştırmalar* [Türk Dili, c. IV, s. 63 (1 Aralık 1956) s. 136-138].

Bazı Türk dillerinde bir ve aynı kökten art ve ön sıra vokallerinin nöbetleşmesi), s. 115; N. A. BASKAKOV, *Uygurskiy vokalizm* (= Uygurcanın vokalizmi), s. 116-121; F. G. İŞHAKOV, *Garmoniya glasniñ v tyurkskiñ yazıkah* (= Türk dillerinde vokal uyumu), s. 122-159; F. G. İŞHAKOV, *Dolgiye glasniye v tyurkskiñ yazıkah* (= Türk dillerinde uzun vokaller), s. 160-174); A. A. PALMBAH, *Dolgiye i poludolgiye glasniye tuvinskogo yazıka* (= Tuva dilinde uzun ve yarı uzun vokaller), s. 175-181; N. K. DMİTRİYEV, *Dolgiye glasniye v turkmen-skom yazıke* (= Türkmen dilinde uzun vokaller); s. 182-191; N. K. DMİTRİYEV, *Dolgiye glasniye v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde uzun vokaller), s. 192-197; N. K. DMİTRİYEV, *Vtoriçniye dolgott v tyurkskiñ yazıkah* (= Türk dillerinde mükerrer uzunluklar), s. 198-202; N. K. DMİTRİYEV, *Dolgiye glasniye v gagauzskom yazıke* (= Gagauz dilinde uzun vokaller), s. 203-207; F. G. İŞHAKOV ve A. A. PALMBAH, *Begliye glasniye v tatarskom i nekotorih drugih tyurkskiñ yazıkah* (= Tatarcada ve bazı başka Türk dillerinde normalden kısa vokaller), s. 208-216; F. G. İŞHAKOV, *Ob otdelnih fonemah tatarskogo yazıka* (= Tatar dilindeki bazı fonemler hakkında) s. 217-248; N. K. DMİTRİYEV, *Soglasniye "s" i "z" v tyurkskiñ yazıkah* (=Türk dillerinde s ve z konsonları), s. 249-253; A. A. PALMBAH ve F. G. İŞHAKOV, *Pridihatelniye i nepridihatelniye smičniye soglasniye v tuvinskom yazıke* (= Tuva dilinde soluklu ve soluksuz patlayıcı konsonlar), s. 254-260; N. K. DMİTRİYEV, *Dvoyniye soglasniye v turyrkskiñ yazıkah* (= Türk dillerinde ikiz konsonlar), s. 261-264; N. K. DMİTRİYEV, *Foneçeskiye zakonomernosti načala i kontsa tyurkskogo slova* (= Türkçe kelimelerin baş ve sonlarının fonetik uygunlukları), s. 265-273; N. K. DMİTRİYEV, *Gluhiye i zvonkiye soglasniye v seredniye slova* (= Kelime ortasında ötümsüz ve ötümlü konsonlar), s. 247-278; N. K. DMİTRİYEV, *Neustoyçivoye polojeniye sonornih "t, l, n" v tyurkskiñ yazıkah* (= Türk dillerinde "r, l, n" ötümlülerinin kararsız durumu), s. 279-280; N. K. DMİTRİYEV, *Vstavka i vipadeniye glasniñ i soglasniñ v tyurkskiñ yazıkah* (= Türk dillerinde vokal ve konsonların türeme ve düşmesi), s. 281-288; E. V. SEVORTYAN, *Vipadeniye soglasniñ v yujnih tyurkskiñ yazıkah* (= Güney grupundan Türk dillerinde konson düşmesi), s. 289-292; A. A. PALMBAH ve F. G. İŞHAKOV, *Yavleniya metatezi v tuvinskom i v nekotorih drugih tyurkskiñ yazıkah* (= Tuva dilinde ve bazı başka Türk dillerinde metatez hâdiseleri), s. 293-297; N. K. DMİTRİYEV, *Assimilyatsiya i dissimilyatsiya soglasniñ*

ve kumıkskom yazıke (= Kumuk dilinde konson benzeşme ve başkalaşması), s. 298-302; N. K. DMİTRİYEV, *Assimilyatsiya i dissimilyatsiya soglasniñ v başkirskom yazıke* (= Başkurt dilinde konson benzeşme ve başkalaşması), s. 303-306; E. V. SEVORTYAN, *Assimilyatsiya i dissimilyatsiya soglasniñ v yujniñ tyurkskih yazıkah* (= Güney grupundan Türk dillerinde konson benzeşme ve başkalaşması), s. 307-313; F. G. İŞHAKOV, *Yavleniye slojnoj assimilyatsii soglasniñ voznikayuşçıye pri vipadenii begliñ glasniñ v tuvinskom i yakutskom yazıkah* (= Tuva ve Yakut dillerinde pek kısa vokallerin düşmesi ile meydana gelen karşılıklı konson benzeşmeleri), s. 314-319; N. K. DMİTRİYEV, *Sootvestviye "l/ş"* (= l/ş uygunluğu), s. 320-321; N. K. DMİTRİYEV, *Sootvestviye "r/z"* (= r/z uygunluğu), s. 322-325; N. K. DMİTRİYEV, *Sootvestviye "r/d||t||z||s||y"* (= r/d||t||z||s||y uygunluğu), s. 326-328; F. G. İŞHAKOV, *Zakonı slovesnogo udarenıya v tatarskom yazıke* (= Tatar dilinde kelime vurgusu kanunları), s. 329-332; N. A. BASKAKOV, *Struktura sloga v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde hece yapısı), s. 333-334].

11. *Voprosı grammatiki tyurkskih yazıkov = Türk tilderi grammatikasınıñ meseleleri* (= Türk dilleri gramerinin meseleleri). Türk tilderindeki etistik türi men sabaktas söylem problemleri turalı 24-27 sentyabr 1956 y. bolgan koordinatsiyalıq keñestiñ stenogramması. (Kazak SSR Gılım Akademiyasının til men edebiyet institutı). Alma-Ata, 1958. 250 s.

[Konuşmalar (24 Eylül): V. A. SEREBRENNİKOV, *Problema glagolnogo vida v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde fiil kılınışı meselesi), s. 12-30; (25 Eylül): İ. E. MAMANOV, *Glagolniye vidı i ih virajeniye v kazahskom yazıke* (= Kazak dilinde fiil kılınışları ve bunların ifadesi), s. 31-44; A. İ. HARİSOV, *Sposobi virajeniya glagolnih vidov v başkirskom yazıke* (= Başkurt dilinde fiil kılınışlarının ifade tarzları), s. 45-55.

İtirazlar: L. N. HARİTONOV, M. B. BALAKAYEV, G. D. SANJEYEV, H. H. MAHMUDOV, İ. UYUKBAYEV, N. T. SAURANBAYEV (s. 56-78).

Konuşmalar (26 Eylül): M. Ş. ŞİRALİYEV, *Problema slojnopodçinennogo predlojeniya* (= Bağımlı birleşik cümle meselesi), s. 79-90; N. Z. GADJİYEVA, *Kriterii videleniya pridatoçnih predlojeniy v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde bağlı cümleleri ayırdetmede miyarlar), s. 91-108; N. T. SAURANBAYEV, *Osnovniye sposobi svyazi sostavnih*

çastey v slojnopodçinennom predlojenii (= Bağımlı birleşik cümlede birleşen kısımlar arasındaki ilintilerin ana yolları), s. 109-128.

İtirazlar: G. G. MUSABAYEV, N. Z. BAKEYEVA, N. A. BASKAKOV S. K. KENESBAYEV, A. K. HASENOVA, A. A. YULDAŞEV, V. A. SEREBRENNÍKOV, ve başkaları (s. 129-168).

İtirazlar (27 Eylül): G. İ. BAYTUGAYEVA, V. A. SEREBRENNÍKOV, Y. O. ZENİNA, M. B. BALAKAYEV, Y. İ. UBRYATOVA, N. A. BASKAKOV, M. G. GUSSEYN-ZADE, N. Z. GADJİYEVA, M. Ş. ŞİRALİYEYEV, S. K. KENESBAYEV ve başkaları (s. 176-249).

12. *Voprosı dialektologii tyurkskih yazıkov* (= Türk dillerinin diyalektolojisi meseleleri). Trudı İstituta literaturı i yazıka im. Nizami. Tom XII. (İzdatelstvo Akademii Nauk Azerbaydjanskoy SSR). Baku, 1958. 190 s.

[Me'ruzeler (s. 11-104): M. Ş. ŞİRALİYEYEV, *O dialektnoy osnove azerbaydjanskogo*] *natsionalnogo literaturnogo yazıka* (= Azerbaycan millî edebî dilinin lehçevî temeli hakkında), s. 11-12; V. V. REŞETOV, *Opornıy dialekt pri obrazobanii uzbekskogo natsionalnogo yazıka* (= Özbek millî dilinin teşekkülünde temel şive), s. 22-35; L. Z. ZALALETDİNOV, *Opornıy dialekt v obrazovanii tatarskogo yazıka* (= Tatar dilinin teşekkülünde temel şive), s. 36-50; G. H. AHATOV, *O vostoçnom dialekte tatarskogo yazıka* (= Tatar dilinin doğu şiveleri), s. 51-65; R. A. RUSTAMOV, *O sostoyanii izuçeniya dialektov azerbaydjanskogo yazıka* (= Azerbaycan dili şiveleri tetkiklerinin durumu), s. 66-77; N. T. SAURANBAYEV Ve Ş. Ş. SARIBAYEV, *Kazahskaya dialektologiya* (= Kazak diyalektolojisi), s. 78-86; K. ŞAMURADOV, *O sostoyanii izuçeniya dialektov turkmenskogo yazıka* (= Türkmen dili şiveleri tetkiklerinin durumu), s. 87-92; G. BAKİNOVA, *Printsipi sobiraniya materiala po kirgizskim dialektam* (= Kırgız şiveleri için malzeme toplamada prensipler), s. 93-99; Ş. ŞAABDURAHMANOV, *İtogi i zadaçi izuçeniya uzbekskih narodnih govorov* (= Özbek halk ağızları tetkiklerinin hedef ve sonuçları), s. 100-104.

Dialektoloji işler hakkında me'lumat, s. 105-124.

Me'ruze etrafında çıkışlar, s. 125-167.

Me'ruzeçinin son sözü, 169-187].

13. V. M. JİRMUNSKİY, *Razvitiye kategorii çastey reçi v tyurkskih yazıkah po sravneniyu s indoevropeyskimi yazıkami* (= Türk dil-

lerinde Hint-Avrupa dillerine göre söz bölükleri kategorisinin gelişmesi). [İzv. An SSSR—OLİY 1945, No. 3-4, s. 111-127].

14. A. P. POTSELUYEVSKIY, *Problemi stadialno-sravnitelnoy grammatiki tyurkskih yazıkov* (=Türk dillerinin merhaleli ve karşılaştırılmalı gramerinin meseleleri). [İzvestiya Turkmensk. filiala AN SSSR, 1946, No. 3-4, s. 3-13].

15. V. M. NASİLOV, *K voprosu o grammatičeskoj kategorii vida v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde kılınış kategorisi ile ilgili mesele hakkında). [Trudı MİV, No. 4, 1947, s. 32-55].

16. A. N. KONONOV, *Opıt analiza termina "türk"* (=türk sözünün tahlili denemesi). [Sovetskaya etnografiya, 1949, No. 1, s. 40-47].

17. N. A. BASKAKOV, *O sootnoşenii znaçeniy liçnih i ukazatelnih mestoimeniy v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde şahıs ve işaret zamirleri arasındaki mâna uygunluğu hakkında). Dokladı i soobşçeniya İYaz. AN SSSR, No. 1, 1951.

18. N. A. BASKAKOV, *K voprosu o klassifikatsiya tyurkskih yazıkov* (= Türk dillerinin sınıflandırılması meselesi hakkında). [İzvestiya Akademii Nauk SSSR, otd. literaturı i yazıka. Moskva, 1952, No. 2, s. 121-134].

19. N. A. BASKAKOV, *Klassifikatsiya tyurkskih yazıkov v svyazi s istoričeskoj periodizatsiey ih razvitiya i formirovaniya* (= Türk dillerinin, gelişme ve şekillenmelerinin tarihî bakımdan çağlandırılması ile ilgili olarak, sınıflandırılması). [Trudı İnstituta Yazıkoznaniya—Akademiya Nauk SSSR. Tom I. Moskva, 1952. s. 7-57].

20. N. A. BASKAKOV, *Morfologiçeskaya struktura slova i çasti reçi v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde kelimenin morfolojik yapısı ve söz bölükleri). Tezisi dokladov na otkritom răsşirennom diskussii o probleme çastey reçi ve yazıkah raznih tipov. 28-30 iyun 1954. (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1954. 32 s.

21. A. N. KONONOV, *Tyurkskiye etimologii* (= Türkçe etimolojiler). [Uç. zap. LGU, Seriya vostokovedçeskih nauk. Fasikül: 4, 1954. s. 275-277].

22. E. V. SEVORTYAN, *K sootnoşeniyu grammatiki i leksiki v tyurkskih yazıkah. K probleme slovoobrazovaniya* (= Türk dillerinde gramer ve sözlük uygunlukları hakkında. Kelime teşkili meselesi). [Voprosı uzbekskogo yazıkoznaniya. Taşkent, 1954, 148 s. (s. 60-81)].

23. E. V. SEVORTYAN, *K probleme çastey reçi v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde söz bölükleri meselesine dair). Tezisi i dok-

ladov na otkritom rasshirennom diskussii o probleme çastey reçi yazıkah raznih tipov. 28-30 iyun 1954. (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1954. s. 14-17.

24. T. İ. GRUNİN, *İmya prilagatelnoye v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde sıfat). [Voprosı yazıkoznaniya, 1955. No. 4, s. 55-64].

25. E. V. SEVORTYAN, *K probleme çastey reçi v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde söz bölükleri meselesine dair). [Voprosı grammatičeskogo stroya. Moskva, 1955. 483 s. (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). s. 188-225].

26. E. V. SEVORTYAN, *Slovoobrazovaniye v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde kelime teşkili). [İssledovaniya po sravnitelnoye grammatike tyurkskih yazıkov, II. Morfologiya. Moskva, 1956. s. 314-328].

27. E. V. SEVORTYAN, *O nekotarih voprosah tyurkskoy leksikografii* (= Türk sözlükçülüğünün bazı meseleleri hakkında). (Leksikografıçeskiy sbornik, III fasikül, 1958)'den ayrı basım.

28. F. D. AŞNİN, *Ukazatelniye çastitsı v tyurkskih yazıkah* (= Türk dillerinde gösterme edatları). [İzvestiya Akademii Nauk SSSR, c. XVII, fasikül 5. Moskva, 1958. s. 417-434].

TÜRKIYE TÜRKÇESİ

Gramerler:

29. S. S. MAYZEL, *Uçebnik turetskogo yazıka* (= Türk dili ders kitabı). I. fasikül. Moskva, 1946.

30. F. P. GAYDAROV, *Uçebnik turetskogo yazıka* (= Türk dili ders kitabı). Baku, 1944.

31. L. N. STAROSTOV, *Uçebnik turetskogo yazıka* (= Türk dili ders kitabı). Vvodniy kurs. Moskva, 1951.

32. Ş. S. AYLAROV, *Uçebnik turetskogo yazıka* (= Türk dili ders kitabı). İzd. MİV. Moskva, 1954.

33. E. V. SEVORTYAN, *Fonetika turetskogo literaturnogo yazıka* (= Türk edebî dilinin fonetiği). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1955. 152 s.

34. A. N. KONONOV, *Grammatika sovremennogo turetskogo literaturnogo yazıka* (= Çağdaş Türk edebî dilinin grameri). İzdatelstvo Akademii Nauk SSSR). Moskva, 1956. 569 s.⁵

⁵ Bu eserin geniş bir ve tamtma ve tenkidi için bu cilde bakınız.

Makale ve monografiler:

35. S. S. MAYZEL, *Arabskiye i persidskiye elementi v turetskom yazıke* (= Türk dilinde arapça ve farsça unsurlar). Moskva, 1945.

36. S. S. MAYZEL, *Kategoriya veşçestvennosti v turetskom yazıke* (= Türk dilinde maddilik kategorisi). Trudı MİV, No. 3, 1946.

37. S. S. MAYZEL, *Kategoriya unikalnosti i plyuralnosti v turetskom yazıke* (= Türk dilinde teklik ve çokluk kategorisi). Trudı MİV, No. 4, 1947, s. 7-37.

38. E. V. SEVORTYAN, *Pryamoye dopolneniye v turetskom yazıke* (= Türk dilinde düz tümleç). Vestnik Moskovskogo universiteta, No. 12, 1948, s. 41-65.

39. A. N. KONONOV, *Etimologiya slova "değil"* (= değil kelimesinin etimolojisi). Sovetskaya Vostokovedeniye, VI, 1949, s. 97-101.

40. A. N. KONONOV, *Formirovaniye turetskogo natsionalnogo yazıka* (= Türk millî dilinin teşekkülü). Nauçnaya sessiya 1950 g. (Tezisi dokladov po seksii vostokovedçeskih nauk. Leningrad, 1950, 44 s.), s. 5-9.

41. İ. V. POZNER-MALOVİTSKAYA, *Mnojestvennoye çislo v turetskom yazıke* (= Türk dilinde çokluk). Leningrad Devlet Üniversitesi mezuniyet vazifesi, 1950 (el yazısı).

42. P. İ. KUZNETSOV, *Uslovniy period turetskogo yazıka* (= Türk dilinde şart periyodu). Moskva, 1950. 18 s. (Doktorluk tezi raporu).

43. T. İ. GRUNİN, *Predlojeniya s "ki" v turetskom yazıke* (= Türk dilinde ki'li cümleler). Uçebno-metodiçeskiy byulleten, No. 2, Moskva, 1951.

44. N. K. DMİTRİYEV, *Nareçiya mesta v turetskom yazıke* (= Türk dilinde yer zarfları). Pamyati akademika Lva Vladimiroviça Şçerbı (1880-1944). Sbornik statey. Leningrad, 1951. 323 s. (s. 152-164).

45. S. A. SOKOLOV, *O nekotoryh otglagolnih imenah v turetskom yazıke* (= Türk dilinde fiilden yapılmış bazı isimler hakkında). (Fiillerden -dik, -acak, -mak, -maklık, -ma ve -iş ekleri ile yapılmış isimler). Moskva, 1952. 21 s. (Doktorluk tezi raporu).

46. L. N. STAROSTOV, *Ob udarenii v turetskom tazıke* (= Türk dilindeki vurgular hakkında). Trudı Voennogo instituta inostrannih yazıkov. Moskva, 1953, 2. fasikül, s. 98-119.

47. S. A. SOKOLOV, *Analiz znaçeniy i upotrebleniya otglagolnih imen na "-dik" i na "-ma" v sravnitelnom plane* (= Fiillerden *-dik* ve *-ma* ekleri ile yapılmış isimlerin karşılaştırmalı olarak kullanılışları ve mâna çözümü). Trudı VIIY, No. 6. Moskva, 1954. s. 67-79.

48. P. İ. KUZNETSOV, *Liçniye affiksi v turetskom yazıke* (= Türk dilinde şahıs ekleri), Trudı VIIY, No 5. Moskva, 1954. s. 57-72.

49. M. S. MIHAYLOV, *Perifraştıçeskiye formı i kategoriya vida v turetskom glagole* (= Türkçe fiilde perifrastik şekiller ve kılınış kategorisi). İzd. MIV. Moskva, 1954. 140 s.

50. A. N. KONONOV, *O pronominalizatsii v turetskom yazıke* (= Türk dilindeki zamirleştirmeler hakkında). (XXIII. Milletler arası Müşteşrikler Kongresinde Sovyet delegasyonu tebliğleri. Altayistik bölümü). Moskva — Leningrad, 1954. 40 s.

51. S. S. MANKİN, *Affiksi, obrazuyuşçıye imena suçsestvitelniye i prilagatelniye v turetskom yazıke* (= Türk dilinde isim ve sıfat teşkil eden ekler). Moskva, 1954, 13 s. (Doktorluk tezi raporu).

52. G.P. ALEKSANDROV, *Poslelogi v sovremennom turetskom yazıke* (= Çağdaş Türk dilinde postpozisyonlar). Moskva, 1956, 26 s. (Doktorluk tezi raporu).

53. S. S. MAYZEL, *İzafet v turetskom yazıke* (= Türk dilinde izafet). Redaktsiya, predisloviye i primeçaniya A. N. Kononova. (İzdatelstvo Akademii Nauk SSSR). Moskva — Leningrad, 1957. 183 s.⁶

54. A. N. KONONOV, *O pronominalizatsii v turetskom yazıke* (= Türk dilindeki zamirleştirmeler hakkında). Voprosı grammatiki i istorii vostoçnih yazıkov. Moskva-Leningrad, 1958, s. 169-186.

55. F. D. AŞNİN, *Printsipi differentsiatsii turetskih ukazatelnih mestoimeniy* (= Türk dilindeki işaret zamirlerini ayırt etmek için prensipler). Voprosı yazıkoznaniya, No. 2, 1958'den ayrı basım.

56. R. A. AGANİN, *Pavtori i odnorodniye soçetaniya v sovremennom turetskom yazıke* (= Çağdaş Türk dilinde tekrarlar ve kelime koşmaları), Moskva 1959, 144 s.

AZERÎ TÜRKÇESİ

Gramerler:

57. M. Ş. ŞİRALİYEV, *İsim, Azerbaycan dilinin grammatikası*, 1. hisse, Bakı, 1951.

⁶ Bu eserin geniş bir tanıtması için bkz. Abdülkadir İnan, "Türk dilinde izafet" (Türk Dili Araştırmaları Yılığ 1958, s. 279-313).

58. M. HÜSEYNZADE, *Müasir Azərbaycan dili*. (Leksika, fonetika, morfologiya). Ali mekteb telebeleri üçün ders vesaiti. Bakı, 1954.

59. E. ABASOV, *Azərbaycan dilinin grammatikası*. I. hissə: Fonetika və morfologiya. (Yeddiillik və orta mekteblərin 5—6-cı sinifləri üçün). Azərneşr. Bakı, 1958. 148 s.

60. M. Ş. ŞİRALİYEV və M. HÜSEYNZADE, *Azərbaycan dilinin grammatikası*. II hissə: Sintaksis. (Yeddiillik və orta mekteblərin 6—7-ci sinifləri üçün). Azərneşr. Bakı, 1958. 164 s.

Makale və monografilər:

61. B. H. CAFAROVA, *Azərbaycan dilində -ib, -ib, -ub, -üb şəkilçili fe'li bağlamalar* (= Azərbaycan dilində -ib, ib, -ub və -üb eki ilə yapılmış bağ-fiüller). Trudı AzGU, Seriya filologičeskaya, Bakı 1949, III. fasikül, s. 85-98.

62. M. Ş. ŞİRALİYEV, *O zvuke "h" v azərbaydjanskom yazıke* (= Azərbaycan dilindəki h sesi hakkında). Trudı Azerbaydjanskogo Gosudarstvennogo Universiteta im. S. M. Kirova, Seriya filologičeskaya III. fasikül, Bakı, 1949.

63. N. K. DMITRİYEV, *O kategorii grammatičeskogo roda v azərbaydjanskom yazıke* (= Azərbaycan dilində grammatikal cins kateqoriyası hakkında). İzv. APN RSFSR, 40. fasikül, 1952, s. 96-100.

64. A. Z. ABDULLAYEV, *Obosobleniye v sovremennom azərbaycanskom yazıke* (= Çağdaş Azərbaycan dilində cümle içinde söz tecridi). Bakı, 1953 (Doktorluk tezi taporu). 16 s.

65. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Müasir Azərbaycan dilində mürekkeb cümle meselesi*. Azerb. SSR Elmlər Akademiyası Nizami adına Edebiyyat və Dil İnstitutunun Eserləri. c. V, Bakı 1953.

66. F. A. KYAZİMOV, *Glasniye azərbaydjanskom yazıke* (= Azərbaycan dilinin vokalləri). Metodika eksperimentalno-fonetičeskoy issledovaniya. (*Eksperimentalnaya fonetika i psixologiya reçi*. 6-y sbornik trudov Laboratorii eksperim. fonetiki i psixologii reçi. Mosk. un-t, Moskva, 1954, 320 s.), s. 57-81.

67. Fuad KYAZİMOV, *Printsipi singlarmonizma v azərbaydjanskom yazıke* (= Azərbaycan dilində vokal uyumu prensipləri). İzv. AN SSSR, OLİY, No. 1, 1954, s. 88-96.

68. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Slojnopodçinennoye predlojeniye v azərbaydjanskom yazıke* (= Azərbaycan dilində bağımlı birleşik cümleler). "Voprosı yazıkoznanıya", No. 1, Moskva, 1956.

69. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Zaman budağ cümlesinin sintetik tipi* (= Zaman bildiren yan cümlecğin sentetik tipi), "Azerbaycan mektebi", No. 7, Bakı, 1956.

70. E.V. SEVORTYAN, *Affiksialnoye glagolobrazovaniye v azerbaydjanskom literaturnom yazıke* (= Azerbaycan edebî dilinde eklerle fiil teşkili). (Akademiya Nauk SSSR. İnstitut yazıkoznaniya). Moskva, 1957. 53. s.

71. R. RÜSTEMOV, *Azerbaycan dilinin orfografiya gaydaları* (= Azerbaycan dilinin imlâ kaideleri). Azerbaycan SSR Elmler Akademiyası neşriyyatı. Bakı, 1958.

72. M. Ş. ŞİRALİYEV, *O dialektnoy osnove azerbaydjanskogo natsionalnogo literaturnogo yazıka* (= Azerbaycan millî edebî dilinin dayandığı temel şive). "Voprosı yazıkoznaniya", No. 1, 1958, s. 78-84.

Ağız tetkikleri :

73. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Naıcvan dialekti* /Ümumi nezer/, Azerb. SSR Elmler Akademiyası Haberleri, No. 5, Bakı, 1949.

74. A. G. VELİYEV, *Govori zapadnih rayonov Apşeronskogo poluostrova* (= Apşeron yarımadasının batı bölgesi ağızları). Moskva, 1952 (Doktorluk tezi).

75. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Muğan grupu şivelerinin sintaksisi, Azerbaycan dilinin Muğan grupu şiveleri*, Bakı, 1955. 258 s.

76. R. E. RÜSTEMOV ve M. Ş. ŞİRALİYEV, *Azerbaycan dili dialekt ve şivelerinin monografik tedgigine aid program*. Azerbaycan SSR Elmler Akademiyası Neşriyyatı. Bakı 1956, 60 s.

77. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Bakı dialekti* (ikinci çapı). Azerbaycan SSR Elmler Akademiyası neşriyyatı. Bakı, 1957. 225 s.

78. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Şahbuz şivelerinin fonetikasi*, Azerb. SSR EA Nizami adına Edebiyyat ve Dil İnstitutunun Eserleri, VIII. cild, Bakı, 1957.

79. *Azerbaycan dilinin dialektoloji atlasının tertibi için toplanan materialların programı*. Azerbaycan Elmler Akademiyası neşriyyatı, Bakı, 1958.

80. M. Ş. ŞİRALİYEV, *Azerbaycan dili dialektlerinin türk dili dialektleri ile müğayiseli öyrenilmesi* /fonetik materiallar esasında/. (Bilginin VIII. Türk Dil Kurultayında okuduğu tebliğ).

TÜRKMEN TÜRKÇESİ

81. A. P. POTSELUYEVSKİY, *Osnovi sintaksisa turkmenskogo literaturnogo yazıka* (= Türkmen edebî dili sintaksının esasları). Aşkabat, 1943. 100 s.

82. *Problemi turkmenskoy filologii* (= Türkmen filolojisinin meseleleri). c. 1. Aşkabat, 1944. 54 s.

[İçindeki makalelerden bazıları: H. BAYLIYEV, *Slojniye glagoli v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilinde birleşik fiiller), s. 5-11; M. KOSAYEV, *Omonimi turkmenskogo yazıka* (= Türkmen dilinde eş söylenişli kelimeler). s. 19-25; M. N. HİDİROV, *Klassifikatsiya slujebnih slov v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilindeki edatların sınıflandırılması), s. 27-32.

83. P. AZİMOV, *Sovetsko-internatsionalniye affiksi v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilinde rusça-milletlerarası ekler). Aşkabat 1944. 16 s.

84. H. BAYLIYEV, *K semantike form "diyip" i "diyen" i v svyazi s etim vopros o peredaçe kosvennoy reçi v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilindeki "diyip" ve "diyen" şekillerinin semantiği ve bu mesele ile ilgili olarak dolaylı sözlerin nakli hakkında). Aşkabat 1944. 11 s.

85. P. AZİMOV, *Prefiksatsiya v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilinde öne ekleme). Pod. red. A. P. Optseluyevskogo. Aşkabat, 1947. 24 s.

86. M. N. HİDİROV, *Posleloglar ve onların ulanılışları* (= Postpozisyonlar ve onların ulanılışları). Aşkabat, 1947. 64 s.

87. A. P. POTSELUYEVSKİY, *Proişojdeniye liçnih i ukazatelnih mestoimeniy* (= Şahıs ve işaret zamirlerinin menşei). Aşkabat, 1947. 28 s.

88. A. P. POTSELUYEVSKİY, *K voprosu o zavisimih nominalnih predlojeniyah v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilindeki bağımlı itibarî cümlelerle ilgili meseler hakkında). Aşkabadskiy ÇGos. ped. inst., Trudı Filolog. fakult., 2. fasikül, 1947, s. 11-18.

89. N. A. BASKAKOV, *Ob osobennostyah govora severokavkazskih turkmenov* (= Kuzey Kafkasya Türkmenlerinin şive hususiyetleri hakkında). (*Yazıki Severnogo Kavkaza i Dagestana. Sbornik lingvističeskiy issledovaniy*, 2. fasikül. Moskva—Leningrad, 1949, s. 140-182).

90. P. A. AZİMOV, *Turkmenskiy yazık. Slovoobrazovatelnyye affiksı* (= Türkmen dili. Kelime teşkil eden ekler). Aşkabat, 1950. 222 s. (Türkmen dilinde).

91. A. M. HOSROVİ, *Deyepriçastiya v turkmenskom yazıke* (= Türkmen dilinde zarf-fiiller). Aşkabat, 1950. 17 s.

92. F. D. AŞNİN, *Printsiptı differentsiatsii turkmenskih ukazatelnyh mestoimeniy* (= Türkmencede işaret zamirlerini ayırt etme prensipleri). "Dil ve Edebiyat İnstitutunun İşleri, II goyveriliş. Aşkabat, 1957"den ayrı basım.

KUMUK TÜRKÇESİ

93. N. K. DMİTRİYEV, *Materialı po istorii kumıkskogo yazıka* (= Kumuk dili tarihi için malzemeler). (*Yazıki Severnogo Kavkaza i Dagestana. Sbornik lingvistiçeskiy issledovaniy*, 2. Fasikül, Moskva—Leningrad, 1949. s. 183-247).

94. İ. A. KERİMOV, *O nekotorih formah proşedşego vremeni glagola v kaytakskom dialekte kumıkskogo yazıka* (= Kumuk dilinin Kaytak şivesinde fiilin geçmiş zamanının bazı şekilleri hakkında). (*Yazıki Dagestana*, 2. Fasikül, Mahaçkala, 1954. s. 155-263).

95. N. K. DMİTRİYEV, *Assimilyatsiya i dissimilyatsiya soglasnyh v kumıkskom yazıke* (= Kumuk dilinde konson benzeşme ve başkalaşması). (*İssledovaniya po sravnitelnoy grammatike tyurkskih yazıkov. Ç. 1. Fonetika. Moskva*, 1955, s. 198-203).

NOGAY TÜRKÇESİ

96. M. K. MİLİH, *Glagol nogayskogo yazıka* (= Nogay dilinde fiil). *Trudı Çerkesskogo nauçno - issled. inst.*, II fasikül, 1954, s. 129-182.

ÖZBEK TÜRKÇESİ

Gramerler:

97. V. V. REŞETOV, *Sovremenniy uzbekskiy yazık* (= Çağdaş Özbek dili). Elementı fonetiki, morfologii i sintaksisa. Ç. 1. Taşkent, 1946. 167 s.

98. A. N. KONONOV, *Grammatika uzbekskogo yazıka* (= Özbek dili grameri). Taşkent, Uzgiz, 1948. 284 s.

99. Fahri KEMAL, *Hozirgi zamon  zbek tili* (=  ağdaş  zbek dili). Leksikologiya, Fonetika, Grafika va orfografiya, morfologiya. Fahri Kemal tahriri ostida: H. Komilova, Ş. Şoabduraĥmanov, H. Goziyev. ( zbekistan SSR Fanlar Akademiyasi naşriyeti). Taşkent, 1957. 519 s.

100. V. V. REŞETOV, *Uzbekskiy yazık,  . I. Vvdeniye. Fonetika* (=  zbek dili, 1. Bölüm: Giriş. Fonetik), Taşkent 1959, 355 s.

Makale ve monografiler:

101. A. G. GULOMOV, * zbek tilida k plik kategoriyasi* (=  zbek dilinde  okluk kategorisi). Taşkent, 1944. 56 s.

102. A. G. GULYAMOV, *Ob affikse “-doş”* (= -daş eki hakkında) (*Belek S. Y. Malovu*. Frunze, 1946. s. 31-34).

103. A. G. GULYAMOV, *Ob affikse “-la” v uzbekskom yazıke* (=  zbek dilinde -la eki). U . zap. Taşkentskogo Gos. ped. inst. Seriya obşçestvennih nauk, Taşkent, 1947. s. 39-50.

104. U. TURSUNOV, *Poslelogi v uzbekskom yazıke* (=  zbek dilinde postpozisyonlar). “Dvadsatiletniy yubiley Uzbekskogo universiteta” dergisi, Semerkand, 1947.

105. M. K. ŞARİPOV, *Sintaksi eskiye funktsii deyepri astiya “deb” v uzbekskom yazıke* (=  zbek dilinde *deb* zarf-fiilinin söz dizimi görevleri). Leningrad, 1949. 11 s.

106. A. N. KONONOV, *Poslelogi v sovremennom uzbekskom literaturnom yazıke* (=  ağdaş  zbek edebî dilinde postpozisyonlar). Taşkent, 1951. 43 s.

107. V. V. REŞETOV, *Ob odnom uzbekskom padeje* (=  zbek ede isim hallerinden biri hakkında). Tyrukologı eskiy sbornik. 1. Moskva — Leningrad, 1951. s. 176-183.

108. *K voprosam uzbekskoy orfografii i terminologii.* (=  zbek enin imlâ ve terminoloji meseleleri hakkında). Otv. red. V. V. Reşetov. (AN Uzb. SSR. İn-t yazıka i lit-rı). Taşkent, 1952. 80 s.

[İçindeki yazılardan bazıları :

A. K. BOROVKOV, *K voprosam uzbekskoy orfografii* (=  zbek imlâsının meseleleri hakkında), s. 3-23; Z. M. MAGRUFOV, *Pravopisanıye “a” i “o” uzbekskom yazıke* (=  zbek dilinde *a* ve *o* seslerinin doğru imlâsı), s. 30-73; H. K. KAMILOVA, *Ob arabskih formah “-iy”, “-viy” i ih orfografii* (=Arap a -iy ve -viy şekilleri ve bunların yazılışları hakkında), s. 38-42; V. V. REŞETOV, *O dialektnoy osnove sovremennogo uzbekskogo*

literaturnogo yazıka (= Çağdaş Özbek edebî dilinin dayandığı şive üzerine), s. 56-61; M. MİRZAYEV, *Sovetsko-internatsionalniye slova i termini v uzbekskom yazıke* (= Özbek dilinde rusça-milletlerarası kelime ve terimler), s. 70-79].

109. A. G. AZİMOVA, *Uslovnny period v sovremennom uzbekskom literaturnom yazıke* (= Çağdaş Özbek edebî dilinde şart periyodu). Leningrad, 1952. 14 s].

110. V. V. REŞETOV, *Kuraminskiye govori Taşkentskoy oblasti* (= Taşkent bölgesi Kurama ağızları). Fonetiçeskaya i morfoloğičeskaya sistema. Taşkent, 1952. 49 s.

111. S. AKBAROV, *Üzbek tilida kuşma fe'llar* (= Özbek dilinde birleşik fiiller). Taşkent, 1953. 19 s.

112. Ş. ŞOABDURAĦMANOV, *Üzbek tilida yordamçi süzlar* (= Özbek dilinde yardımcı kelimeler). Taşkent, 1953.

113. A. A. KOKLYANOVA, *Sposobi sintaksiçeskoy svyazi slov v sovremennom uzbekskom literaturnom yazıke* (= Çağdaş Özbek edebî dilinde kelimelerin sintaktik bağlanma yolları). (Doktorluk tezi raporu). Moskva, 1953. 16 s.

114. *Voprosı uzbekskogo yazıkoznaniya*. (= Özbek dil bilgisinin meseleleri). Otv. red. V. V. REŞETOV, (AN Uzb. SSR. İn-t yazıka i lit-rı im. A. S. Puşkina). Taşkent, 1954. 148 s.

[İçindeki yazılardan bazıları: G. D. SANJEYEV, *Sporniye voprosı v izuçenii grammatiçeskogo stroya uzbekskogo yazıka* (= Özbek dilinin gramatikal bünyesini tetkikte ihtilâflı meseleler), s. 48-59; E. V. SEVORTYAN, *K sootnoşeniyu grammatiki i leksiki v tyurkskih yazıkah. K probleme slovoobrazovaniya*. (= Türk dilleri arasında gramer ve sözlük uygunluğu hakkında. Kelime teşkili meselesi), s. 60-81; F. K. KAMALOV, *O nekotorıh voprosah uzbekskoy orfografii* (= Özbek imlâsının bazı meseleleri hakkında), s. 92-113].

115. A. M. ŞÇERBAK, *K istorii obrazovaniya uzbekskogo natsionalnogo yazıka* (= Özbek millî dilinin teşekkül tarihi hakkında). "Voprosı yazıkoznaniya", 1954, No. 6, s. 107-115.

116. A. G. GULOMOV, *Fe'l. Hozirgi zamon üzbek tili kursiden materiallar* (= Fiil. Çağdaş Özbek dili kursundan malzemeler). Taşkent, 1954. 88 s.

117. A. A. KOKLYANOVA, *Postlelogi i slujebniye imena v uzbekskom literaturnom yazıke* (= Özbek edebî dilinde postpozisyonlar ve edatlar). Trudı İnst. yazıkozn. AN SSSR, c. III, 1954, s. 188-211.

118. T. S. YADIĖANOVA, *Poryadok slov v prostom predloženii uzbekskom yazıke* (= Özbek dilinde basit cümlede kelimelerin sırası) (Doktorluk tezi raporu). Moskva, 1954. 16 s.

119. M. ASKAROVA, *Deyepriçastiye v sovremennom uzbekskom yazıke* (= Çağdaş Özbek dilinde zarf-fiil). Uçeniye zapiski Taşkentskogo Gos. ped. inst., II. fasikül, Filologičeskiy sbornik, Taşkent 1954. s. 16-28.

120. A. G. GULYAMOV, *Problemy istoričeskogo slovoobrazovaniya uzbekskogo yazıka. 1. Affiksatsiya. Ç. 1. Slovoobrazuyuşçıye affiksı imen* (= Özbek dilinde tarihî kelime teşkili meseleleri. 1. Eklenme. Bölüm: 1. İsimlerden kelime teşkil eden ekler). Taşkent, 1955. 51 s.

121. M. MİRZAYEV, *Gapda süzlar tartibi* (= Cümlede kelime tertibi). Taşkent, 1955. 16 s.

122. *Üzbekistan orfografiyasiniñ asosiy koidaları* (= Özbek imlâsının temel kuralları). (Üzbekistan SSR Fanlar Akademiyasi naşriyeti). Taşkent, 1955.

123. A. A. MAĖMUDOV, *Slovesnoye udareniye v uzbekskom yazıke* (= Özbek dilinde kelime vurgusu). (İzdatelstvo Akademii Nauk Uzbekskoy SSR). Taşkent, 1957.

124. S. N. İVANOV, *Proşedşeye perfektivnoye vremya v sovremennom uzbekskom yazıke* (= Çağdaş Özbek dilinde kesin geçmiş zaman). "Pamyati Akademika İgnatiya Yulianoviça Kraçkovskogo" (İzdatelstvo Leningradskogo Universiteta), 1958. s. 125-138.

KARAKALPAK TÜRKÇESİ

125. A. N. BASKAKOV, *Karakalpakskiy yazık. Çasti reçi i slovoobrazovaniye* (= Karakalpak dili. Söz bölükleri ve kelime teşkili). (AN SSSR. İn-t yazıka i mışleniya im. N. Y. Marra. Mosk. otd-niye). Moskva-Leningrad, 1950. 50 s. (Doktorluk tezi).

126. A. N. BASKAKOV, *Karakalpakskiy yazık. 1. Materialı po dialektologii* (= Karakalpak dili. 1. Diyalektoloji için malzemeler). Tekstı i slovar. (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1951. 412 s.

127. A. N. BASKAKOV, *Zalogi v karakalpakskom yazıke* (= Karakalpak dilinde fiil çatıları). (AN Uzb. SSR. İn-t yazıka i lit-rı). Taşkent, 1951. 32 s.

128. A. N. BASKAKOV, *Liçniye i liçno-prityajatelniye mestoimeniya v karakalpakskom yazıke* (= Karakalpak dilinde şahıs ve şahıs-iyelik

zamirleri). "Tyurkologičeskiy sbornik", I, Moskva—Leningrad, 1951, s. 55-67.

129. A. N. BASKAKOV, *Karakalpakskiy yazık. 2. Fonetika i morfologiya*. Ç. 1. *Çasti reçi i slovoobrazovaniye* (= Karakalpak dili. 2. Fonetik ve morfoloji. Bölüm: 1. Söz bölükleri ve kelime teşkili (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1952.

130. A.N. BASKAKOV, *Sostavnıye glagoli v karakalpakskom yazıke* (= Karakalpak dilinde birleşik fiiller). "Voprosı izuçeniya yazıkov narodov Sredney Azii i Kazahstana ...", Taşkent, 1952, s. 79-92.

UYGUR TÜRKÇESİ

131. A. ŞAMIYEVA, *Noviy uygurskiy alfavit i orfografiya na osnove russkoy grafiki* (= Rus yazısı esashı yeni Uygur alfabesi ve imlâsı). (İn-t yazık i lit-rı KazFAN SSSR). Alma-Ata, 1946. 24 s.

132. V. İ. NOVGORODSKIY, *Kitayskiye elementi v uygurskom yazıke* (= Uygur dilinde çince unsurlar). Pod. red. i s predisl. N. A. Baskakova. (Mosk. in-t vostokovedeniya). Moskva, 1951. 95 s.

133. S. Y. MALOV, *Uygurskiy yazık. Ğamiyskoye nareçıye. Teksti, perevodi i slovar* (= Uygur dili. Ğami şivesi. Metinler, tercümeleri ve sözlük). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva—Leningrad, 1954. 203 s.

134. S. Y. MALOV, *Yazık jyoltıh uygurov. Slovar i grammatika.* (= Sarı Uygurların dili. Sözlük ve gramer). (İzdatelstvo Akademii Nauk Kazahskoy SSR). Alma-Ata, 1957. 196 s.

TATAR TÜRKÇESİ

135. R. S. GAZIZOV, *Opit sopostavitelnogo osveşçeniya grammatičeskiş osobennostey russkogo i tatarskogo yazıkov* (= Rus ve Tatar dillerinin gramer hususiyetlerinin karşılaştırmalı izahı denemesi). (Kazansk. filial AN SSSR. İnt yazık, lit-rı i istorii). Kazan, 1952. 256. s.

136. L. Z. ZALYALETDİNOV, *Sredniy dialekt tatarskogo yazık* (= Tatar dilinin müşterek şivesi). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Kazan, 1954. 26 s. (Doktorluk tezi raporu).

137. E. M. AĞUNZYANOV, *Russkiye leksiçeskiye zaimstvovaniya, voşedşıye v osnovnoy slovarnıy fond i slovarnıy sostav tatarskogo yazık* (= Tatar dilinin kelime kadrosunda ve asıl sözlük temelinde yerleşmiş Rusçadan alınma kelimeler). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1955. 44 s. (Doktorluk tezi raporu).

138. *Materialı po dialektologii.* (= Diyalektoloji araştırmaları için malzemeler). Otv. red. Y. K. BAĖMUTOVA. (AN SSSR. Kazansk. filial. İn-t yazıka, lit-rı i istorii). Kazan, 1955. 188 s.

[İçindeki yazılardan bazıları: L. Z. ZALYAY, *Razvitiye tatarskoy dialektologii v sovetskiy period* (= Sovyetler devrinde Tatar diyalektolojisinin gelişmesi), s. 5-13; N. B. BURGANOVA, *Osobennosti govora tatar nagornoy storonı TASSR* (= Tataristan Sovyet Cumhuriyetinin dağlık bölgelerindeki Tatar ağzının hususiyetleri), s. 28-69; L. T. MAĖMUTOVA, *Fonetiçeskiye osobennosti kasimovskogo govora tatarskogo yazıka* (= Tatar dilinin Kasimov ağzının fonetik hususiyetleri), s. 135-157; D. G. TUMAŞEVA, *Nekotoriye fonetiçeskiye osobennosti tyumenskogo dialekta tatarskogo yazıka* (= Tatar dilinin Tümen şivesinin bazı fonetik hususiyetleri), s. 158-168].

139. L. JELEY, N. BORĖANOVA, L. MEĖMUTOVA, *Tatar tilinin fraziologiyası, mekal hem eytimneri* (= Tatar tilinin deyimleri, ata sözleri ve deyişleri). Tatknigoizdat. Kazan, 1957. 240 s.

140. M. Z. ZEKİYEV, *Hezirgi Tatar edebi tili* (= Çağdaş Tatar edebî dili). Sintaksis. (Kazan Universiteti neşriyatı). Kazan, 1958. 238 s.

BAŞKURT TÜRKÇESİ

141. A. İ. ĖARISOV, *Kategoriya glagolnih vidov v başkirskom yazıke* (= Başkurt dilinde fiil kılınışları kategorisi). Pod red. N. K. Dmitriyeva. (Başgosizdat). Ufa, 1944. 92. s.

142. N. K. DMİTRİYEV, *Ob ukazatelnih mestoimeniyah v başkirskom yazıke* (= Başkurt dilindeki işaret zamirleri hakkında). Trudı MİV, No. 4, 1947.

143. N. K. DMİTRİYEV, *Grammatika başkirskogo yazıka* (= Başkurt dili grameri). (AN SSSR. İn-t yazıka i mişleniya im. N. Y. Marra). Moskva — Leningrad, 1948. 276 s.

144. R. N. TEREĞULOVA, K. Z. AĖMEROV, *Sravnitel'naya grammatika russkogo i başkirskogo yazıkov* (= Rus ve Başkurt dillerinin karşılaştırmalı grameri). Pod. red. N. K. Dmitriyeva. (Başk. kn. izd-vo). Ufa, 1953. 208 s.

145. A. A. YULDAŞEV, *Kategoriya glagolnogo vida v başkirskom yazıke* (= Başkurt dilinde fiil kılınışı kategorisi). "Voprosı grammatičeskogo stroya", Moskva, 1955. (s. 362-286).

146. T. G. BAİŞEV, *Başkirskiye dialekti v ih otnoşenii k literaturnomu yazıku* (= Edebî dille ilgileri bakımından Başkurt şiveleri). Pod red. N. K. Dmitriyeva. (Mosk. gos. in-t). Moskva, 1955. 112 s.

147. J. G. KİYEKBAYEV. *Başkort tiliniñ fonetikaı* (= Başkurt dilinin fonetiği). (Başkort Deulet üniversitetinin gilmi yazmaları—Ayrıım sıgarış IV, Filologiya seriyahı No. 3, 1957). Öfö, 1957.

148. A. A. YULDAŞEV, *Sistema slovoobrazovaniye i spryajeniya glagola v başkirskom yazıke* (= Başkurt dilinde kelime teşkili sistemi ve fiil çekimi). (İzdatelstvo A. Nauk SSSR.). Moskva, 1958. 195 s.

KAZAK TÜRKÇESİ

149. N. T. SAURANBAYEV, *Semantika i funktsii deypriçastiy v kazahskom yazıke* (= Kazak dilinde zarf-fiillerin mâna ve fonksiyonları), Alma-Ata, 1944. 69 s.

150. İ. Y. MAMANOV, *Vspomogatelniye glagoli v kazahskom yazıke* (= Kazak dilinde yardımcı fiiller). (AN Kazahsk. SSR). Alma-Ata, 1949. 98 s.

151. M. B. BALAKAYEV, *Osnovniye voprosi sintaksisa prostogo predlojeniya v sovremennom kazahskom yazıke* (= Çağdaş kazak dilinde basit cümle sintaksının asıl meseleleri). (AN Kazahsk. SSR. İn-t yazıka i lit-rı). Alma-Ata, 1950. 37 s. (Doktorluk tezi raporu).

152. A. İ. İŞHAKOV, *Nareçıye v sovremennom kazahskom yazıke* (= Çağdaş Kazak dilinde zarf). (AN Kazahsk. SSR). Alma-Ata, 1950. 142 s.

153. A. İ. İŞHAKOV, *O podrajatelnih slovah v kazahskom yazıke* (= Kazak dilinde onomatopeler). "Tyurkologičeskiy sbornik", I, Moskva—Leningrad, 1951, s. 103-111.

154. A. İ. İŞHAKOV, *O klassifikatsii çastey reçi v kazahskom yazıke* (= Kazak dilinde söz bölüklerinin sınıflandırılmasına dair). "Voprosı izuçeniya yazıkov narodov Sredney Azii i Kazahstana..." dergisi, Taşkent, 1952, s. 117-133.

155. G. G. MUSABAYEV, *Stanovleniye i razvitiye kazahskogo literaturnogo yazıka i voprosı kazahskoy dialektologii* (=Kazak edebî dilinin teşekkülü ve gelişmesi ve Kazak diyalektolojisinin meseleleri). (AN Kazahsk. SSR. İn-t yazıka i lit-rı). Alma-Ata, 1952. 63 s.

156. H. H. MAHMUDOV, *Kratkiy oçerk grammatiki kazahskogo yazıka* (= Kazak dili gramerinin kısa bir etüdü). [H. H. MAHMUDOV—

G. G. MUSABAYEV, *Kazaḫsko-russkiy slovar*, Alma-Ata, 1954, s. 511-574].

157. A. İSENGALİYEVA, *Poslelogi v kazaḫskom yazıke* (= Kazak dilinde postpozisyonlar). "İzvestiya AN KazSSR, No. 135, Seriya filologii i iskusstvovedeniya", vıp. 1-2, Alma-Ata, 1954, s. 136-157.

158. G. G. MUSABAYEV, *Sovremenniy kazaḫskiy yazık* (= Çağdaş Kazak dili), 1. Leksika (Uçebnik). (Akad. Nauk Kazaḫskoy SSR). Alma-Ata, 1959. 141 s.

159. S. AMANJOLOV, *Voprosi dialektoloji i istorii, Kazaḫskogo yazıka* (=Kazak dili diyalektolojisi ve tarihinin meseleleri). ç. 1 (Gos. Ped. in-t). Alma-Ata, 1959. 452 s.

KIRGIZ TÜRKÇESİ

160. İ. A. BATMANOV, *Fonetiçeskaya sistema sovremennogo kirgizskogo yazıka* (= Çağdaş Kırgız dilinin fonetik sistemi). (Kırg. filial AN SSSR. İn-t yazıka i lit-rı). Frunze, 1946. 175 s.

161. İ. A. BATMANOV, *Kratkoye vvedeniye v izuçeniye kirgizskogo yazıka* (= Kırgız dilinin tetkikine kısa bir giriş). (Kırg. filial AN SSSR. İn-t yazıka, lit-rı i istorii). Frunze, 1947. 116 s.

162. B. M. YUNUSALİYEV, *Vospomogatelnyye glagoli v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde yardımcı fiiller). Frunze, 1949. 16 s. (Doktorluk tezi raporu).

163. İ. A. BATMANOV, *Sovremenniy kirgizskiy yazık. Ç. 1. Fonetika*. (= Çağdaş Kırgız dili. Bölüm: 1. Fonetik). (Kırg. filial AN SSSR. İn-t yazıka, lit-rı i istorii). Frunze, 1953. 189 s.

164. G. İ. ĞOROLETS, *Fonetiçeskoye osvoyeniye russkoy leksiki v kirgizskom yazıke* (= Rusça kelimelerin Kırgız dilinde sesçe benimsenmesi). (Kırg. gos. in-t). Frunze, 1953. 172 s.

165. K. K. SARTBAYEV, *Osnovniye voprosi sintaksisa slojnogo predlojeniya v sovremennom kirgizskom yazıke* (= Çağdaş Kırgız dilinde birleşik cümle sintaksının başlıca meseleleri). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1953. 40 s. (Doktorluk tezi raporu).

166. B. M. YUNUSALİYEV, *Razvitiye korneviḫ slov v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde kök kelimelerin gelişmesi). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1953. 38 s. (Doktorluk tezi raporu).

167. S. KUDAYBERGENOV, *Podrajatelniye slova v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde onomatopeler). Moskva, 1953. 16 s. (Doktorluk tezi raporu).

168. C. M. MURATALIYEVA, *Poslelogi v sovremennom kirgizskom yazıke* (= Çağdaş Kırgız dilinde postpozisyonlar). Moskva, 1953. 15 s. (Doktorluk tezi raporu).

169. K. K. SARTBAYEV, *Nekotoriye sporniye voprosi slojnopodçinennogo predlojeniya kirgizskogo yazıka* (= Kırgız dilindeki bağımlı birleşik cümlelerin bazı ihtilâflı meseleleri). (Kırg. filial AN SSSR. İn-t yazıka, lit-rı i istorii). Frunze, 1954. 9 s. (Konferans).

170. İ. A. BATMANOV, *Çasti reçi v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde söz bölükleri). "Voprosı yazıkoznaniya", 1955, No. 2, s. 66-78.

180. K. DIYKANOV, *İmya suşçestvitelnoye v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde isim). (AN Kırg. SSR. İn-t yazıka i lit-rı). Frunze, 1955, 104 s.

181. B. O. ORUZBAYEVA, *Formı proşedşego vremeni v kirgizskom yazıke* (= Kırgız dilinde geçmiş zaman şekilleri). (AN Kırg. SSR. İn-t yazıka i lit-rı). Frunze, 1955. 62 s.

ALTAY (OYROT) TÜRKÇESİ

182. N. A. BASKAKOV, *Oçerk grammatiki oyrotskogo yazıka* (= Oyrot dilinin gramer özeti). [N. A. BASKAKOV—T. M. TOŞÇAKOVA. *Oyrotsko-russkiy slovar*, Moskva, 1947, s. 215-213].

183. G. D. SANJEYEV, *K probleme çastey reçi v altayskih yazıkah* (= Altay dillerinde söz bölükleri meselesi hakkında). "Voprosı yazıkoznaniya", 1952, No. 6, s. 84-102.

TUVA TÜRKÇESİ

184. A. A. PALMBAH, *Razvitiye i soverşentsvovaniye tuvinskogo yazıka* (= Tuva dilinin gelişmesi ve mükemmelleştirilmesi). "Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu k yego semidesyatipyatiletıyu", Moskva, 1953, s. 209-215.

185. A. A. PALMBAH, *Dolgiye i poludolgiye glasniye tuvinskogo yazıka* (= Tuva dilinde uzun ve yarı uzun vokaller), "İssledovaniya po sravnitelnoy grammatike tyurkskih yazıkah", Moskva, 1955, s. 175-181.

186. Ş. Ç. SAT, *Tuvinskiy yazık (Kratkiy oçerk)* (= Tuva dili, "kısa etüd"). [*Tuvinsko-russkiy slovar*, Moskva, 1955, s. 613-723].

187. F. G. İŞĖAKOV, *Tuvinskiy yazık. Materialı dlya nauçnoy grammatiki. Oçerk po fonetike.* (= Tuva dili. İlmî gramer için malzeme. Fonetik etüdü). (Akademii Nauk SSSR. İnstitut yazıkoznaniya) Moskva—Leningrad, 1957.

BARABA TÜRĖESİ

188. L. V. DMİTRİYEVA, *Zametki po yazıku barabintsıyev* (= Barabaların dili hakkında notlar). "Voprosı grammatiki i istorii vos-toçnıı yazıkov", Moskva—Leningrad, 1958, s. 143-168.

ĖAKAS TÜRĖESİ

189. N. P. DIRENKOVA, *Grammatika Ėakasskogo yazıka. Fonetika i morfologiya* (= Hakas dili grameri. Fonotik ve morfoloji). (Ėakassk. nauçno-issled. in-t yazıka, lit-rı i istorii). Abakan, 1948. 124 s.

190. N. A. BASKAKOV—A. İ. İNKİJEKOVA-GREKUL, *Ėakasskiy yazık* (Fonetiçeskaya sturuktura, slovarnıy sostav i grammatiçeskiy stroy) (= Hakas dili. "Fonetik yapısı, kelime hazinesi ve gramatikal bünyesi). [*Ėakassko-russkiy slovar*, Moskva, 1953, s. 359-487].

191. N. K. DMİTRİYEV—F. G. İŞĖAKOV, *Voprosı izuçeniya Ėakasskogo yazıka i yego dialektov* (= Hakas dilinin ve ağızlarının tetkiki meseleleri). Materialı dlya nauçnoy grammatiki (= İlmî gramer için malzemeler). (İn-t yazıkoznaniya AN SSSR). Abakan, 1954. 139 s.

192. *Voprosı Ėakasskogo yazıka i literaturı* (= Hakas dili ve edebiyatının meseleleri). (Ėakassk. nauçno-issled). in-t yazıka, lit-rı i istorii). Abakan, 1955. 171 s.

[İçindeki yazılardan bazıları : V. G. KARPOV, *Klassifikatsiya zaimstvovannıı slov (v Ėakassk. yazıke)* (= Alınma kelimelerin sınıflandırılması), s. 44-54; TS. NOMİNĖANOV, *İntervokalnoye polojenıye zkukov "ğ" i "g" v Ėakasskom yazıke* (= Hakas dilinde Ė ve g seslerinin vokaller arasındaki durumu), s. 55-64; D. NATAÇAKOVA, *Osvoyeniye i orfografirovaniye zaimstvovannıı slov (v Ėakassk. yazıke)* (= Alınma kelimelerin benimsenmesi ve yazılışları). s. 65-87; G. DONİDZE, *Formı i znaçeniya tvoritel'nogo padeja v Ėakasskom literaturnom yazıke* (= Hakas edebî dilinde vasıta halinin şekil ve mânaları), s. 145-157].

YAKUTÇA

Gramer:

193. L. N. HARIŦONOV, *Sovremenniy yakutskiy yazık. Ç. I. Fonetika, morfologiya* (= Çağdaş Yakut dili. Bölüm: I. Fonetik, morfoloji). (Nauçno-issled. in-t yazıka, lit-rı i istorii YSSR). Yakutsk, 1947. 313 s.

Makale ve monografiler:

194. Y. İ. UBRYATOVA, *Affiks obladaniya "-laah" v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde *-laah* mülkiyet eki). "Belek S. Y. Malovu", Frunze, 1946, s. 60-65.

195. Y. İ. UBRYATOVA, *Priçastiye v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde partisip). "Nauçnaya sessiya 1946 g.", Leningrad, 1946, s. 61-65.

196. A. Y. KULAKOVSKIY, *Stati i materialı po yakutskomu yazıku* (= Yakut dili üzerine makale ve malzemeler). (Nauçno-issled. in-t yazıka, lit-rı i istorii YSSR). Yakutsk, 1946. 152 s.

197. Y. İ. UBRYATOVA, *İssledovaniya po sintaksisu yakutskogo yazıka* (= Yakut dili sintaksı üzerine araştırmalar). *Prostoye predlojeniye* (= Basit cümle). Moskva—Leningrad, 1950. 350 s.

198. G. A. İNKİFOROV, *O znaçenii affiksa "-lar" v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde *-lar* ekinin mânası hakkında). "Tyurkologičeskiy sbornik", I, Moskva—Leningrad, 1951, s. 136-142.

199. Y. İ. UBRYATOVA, *Slujebnoye slovo "kiene" v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde *kiene* edatı). "Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu...", Moskva, 1953, s. 279-291.

200. P. P. BARAŞKOV, *Zvukovoy sostav yakutskogo yazıka* (= Yakut dilinde ses terkibi). (AN SSSR. Yakutsk. filial. İn-t yazıka, lit-rı i istorii). Yakutsk, 1953. 98 s.

201. L. N. HARIŦONOV, *Znaçeniye glagolov s affiksom "-laa"* (= *-laa* ekli fiillerin mânası). "Yak. FAN SSSR. Dokladı na tretyey nauçnoy sessii, I. İstoriya i filologiya", Yakutsk, 1953. s. 7-20.

202. L. N. HARIŦONOV, *Tipı glagolnoy osnovı v yakutskom yazıke* (= Yakut dilinde fiil kökü tipleri). (AN SSSR. Yakutsk. filial). Moskva—Leningrad, 1954. 312 s.

203. P. P. BARAŞKOV *Pravila yakutskoy orfografii* (= Yakut imlâ sınıfın kaideleri). Otv. red. L. N. Harıtonov. (AN SSSR. Yakutsk. filial. in-t yazıka, lit-rı i istori). Yakutsk, 1955. 52 s.

ÇUVAŞÇA

Gramerler:

204. N. K. DMİTRİYEV—S. P. GORSKIY, *Kratkiy grammatičeskiy oçerk çuvaşskogo yazıka* (= Çuvaş dilinin kısa bir gramer etüdü). [*Russko-çuvaşskiy slovar*, Moskva, 1951, s. 872-896].

205. N. A. REZYUKOV, *Oçerki sravnitelnoy grammatiki russkogo i çuvaşşçogo yazıkov* (= Rus ve Çuvaş dilleri gramerlerinin karşılaştırmalı etüdüleri). Pod. red. M. M. Mişaylova. (Gos. izd-vo Çuvaşsk ASSR). Çeboksarı, 1954. 200 s.

206. V. G. YEGOROV, *Sovremenniy çuvaşskiyl iteraturniy yazık v sravnitelno-istoričeskom osveşçenii*. Ç. 1. (= Karşılaştırmalı ve tarihî izahları ile çağdaş Çuvaş edebî dili, 1. bölüm). (Nauçno-issled. in-t yazıka, lit-ri i istorii pri Sov. Min. Çuvaşsk. ASSR) Çeboksarı, 1954. 240 s.

Makaleler, etüdüler:

207. S. P. GORSKIY, *Oçerki po istorii çuvaşskogo literaturnogo yazıka* (= Çuvaş edebî dilinin tarihi için etüdüler). (AN SSSR. İn-t yazıkoznaniya). Moskva, 1950. 38 s. (Doktorluk tezi raporu).

208. B. A. SEREBRENNİKOV, *İzoglossniye yavleniya çuvaşskogo i mariyskogo yazıkov* (= Çuvaş ve Çeremis dillerinde izogloslar), “Akademiku Vladimiru Aleksandoviçu Gordlevskomu...”, Moskva, 1953, s. 231-242.

209. Y. N. STEPANOVA, *Zvukovoy sostav çuvaşskogo yazıka v sravnenii s nemetskim* (= Çuvaş dilinde Almancaya nisbetle ses terkiibi) “Eksperimentalnaya fonetika i psişhologiya reçi”, Moskva, 1954, s. 83-128.